

STUDENTENRAAD
KU LEUVEN

PEER ASSISTED LEARNING

DRAAIBOEK

Sam Pless en Wannes Vandenbussche

"To teach is to learn twice"

PAL (Tutoring) can be defined as

People (Students)

Who are not professional teachers

Helping and supporting

The learning of others

In an interactive,

Purposeful and

Systematic way

Major aims

Stimulate deep learning approach

Activate students during semester

Spread the workload

Create a safe learning environment

Coach at the group level

Enhance social integration and group dynamics

Inhoud

Inleiding	3
Mogelijke struikelblokken	5
Hoe gebeurt de rekrutering en selectie van de tutoeren?	7
Mogelijke samenwerking met de faculteit	9
Evaluatie	11
Cijfermatig overzicht van eerdere proefprojecten	12
Tijdpad	13
Bijlage: Opleiding PAL-begeleiders	15

Inleiding

Peer Assisted Learning (PAL) is een hot topic in de onderwijswereld. PAL biedt tal van mogelijkheden tot het stimuleren van competenties bij studenten. De meest gebruikte definitie klinkt als volgt: "People, who are not professional teachers, help and support the learning of others in an interactive, purposeful and systematic way" (Topping, 1996).

De doelen van PAL zijn tweeledig. Enerzijds spitsen studentbegeleiders zich toe op het bieden van vakinhoudelijke en/of opleidingsbrede begeleiding (opdat leertekorten kunnen worden vermeden of bijgespijkerd). In die zin draagt PAL bij tot een verbetering van de studieresultaten. Anderzijds ligt de focus op de ontwikkeling van een effectieve en efficiënte studiemethodiek (om de zelfredzaamheid van de student te bevorderen). Op die manier levert PAL ook een positieve bijdrage aan de motivatie en het welbevinden van de student.

Concreet zou deze aanvullende studiebegeleiding bestaan uit het oprichten van kleine studiegroepjes van studenten onder de begeleiding van een tutor (een oudere student). Daarbij is het niet de bedoeling dat de tutors zelf snel vragen beantwoorden of uitleg en les geven. De klemtoon dient vooral gelegd te worden op het faciliteren van het denk- en zoekproces van de tutees en het modereren van het gesprek hierover tussen de tutees onderling. Het doel is academische en sociale integratie te bewerkstelligen. Dit kan vakspecifiek of opleidingsbreed gebeuren.

Er bestaan verschillende mogelijke redenen om een PAL-project op te starten. De grote uitval in eerste bachelorfasen, het overaanbod aan passieve lesvormen, de nood aan grondigere verwerking van leerstof, het opwekken van interesse voor de studie, het vormen van een netwerk onder de medestudenten om zo de sociale integratie te gevorderen... Dit zou geen ontlasting van het didactisch

team mogen betekenen, wel een extra ondersteuning ervan. Hoewel PAL deels tegemoetkomt aan een zekere vraag die er bestaat onder eerstejaarsstudenten naar bijles en extra studiebegeleiding, pretendeert het geenszins een substituut te zijn voor repetitorenkantoren of monitoraatswerking. Het is een echt "bottom up" project (voor en door studenten), waarbij de autonomie van zowel de tutor als de tutees centraal staan.

De monitoraten leveren uitstekend werk, maar werken 'docentgestuurd' en kunnen onmogelijk alles behandelen. In een PAL-sessie wordt de agenda op voorhand bepaald door de studenten zelf. De eerstejaarsstudenten worden zo vrij mogelijk gelaten: ze bepalen zelf welk(e) vak(ken) ze doen en op welke manier. Bovendien is de drempel verlaagd, omdat het een omgeving is die enkel bestaat uit medestudenten. Op die manier zou PAL complementair moeten zijn aan de monitoraatswerking. Overleg en samenwerking dringen zich dan ook op.

Ten slotte mag van beide kanten ook het sociale aspect niet uit het oog verloren worden. Een doelstelling van PAL is immers ook om de "studentensolidariteit" te vergroten, aangezien de deelnemers de kans kregen om eens op een andere manier mensen te leren kennen die hun konden stimuleren in het studieproces.

Mogelijke struikelblokken

PAL is geen succesrecept op zich. Het bevat de juiste ingrediënten die een meerwaarde aan het onderwijsmenu kunnen leveren, maar het is de bereidingswijze die maakt dat tutees en tutores, maar ook de onderwijsinstelling en het didactisch team, al of niet van het eindresultaat kunnen genieten. Die bereidingswijze is tijd- en arbeidsintensief!

Immers...

PAL vraagt tijd. Het format moet aangepast zijn aan de doelstellingen en de leerinhoud, potentiële deelnemers moeten geïnformeerd en gerekruteerd worden, tutees en tutores moeten 'gematcht' worden en er moet ook een planning zijn die toelaat hen in tijd en ruimte samen te brengen, ...

Het is best mogelijk dat een PAL-project als nieuwe werkvorm niet meteen aanslaat bij de studenten en dat het rekruteren en (blijven) motiveren van tutores en studenten moeizaam verloopt. Zoals elk startend project heeft dit groeitijd nodig.

Mogelijk zijn niet alle collega-docenten meteen te vinden voor het idee of lokt PAL allerlei weerstanden uit. Belangrijk is om deze weerstanden niet uit de weg te gaan maar mee te nemen in het vormgeven en uitbouwen van het project.

Ook het rekruteren van bekwame en geëngageerde tutores is een noodzakelijke voorwaarde tot slagen. Tutores dienen over tal van competenties te beschikken of deze alleszins te willen ontwikkelen tijdens het PAL-project. Zij dienen dan ook opgeleid en permanent begeleid te worden in hun rol.

Afhankelijk van de plaats die PAL in het curriculum heeft, kan het ook zinvol of noodzakelijk zijn tutores te evalueren.

Een PAL-project resulteert idealiter in een bestendiging van PAL als werkvorm binnen het vak, de opleiding en de onderwijsinstelling. Dit vraagt een voortdurende evaluatie en bijstelling van het project aan de noden van de studenten, het didactisch team en de onderwijsinstelling.

Hoe gebeurt de rekrutering en selectie van de tutores?

De beslissing van de meeste PAL tutors om deel te nemen aan het proefproject wordt ingegeven door leergierigheid en sluit dus nauw aan bij één van de grondgedachten van PAL ("to teach is to learn twice"). Dat manifesteert zich op twee vlakken. Ten eerste blijkt dat velen het een erg leerrijke ervaring vinden om nog eens op een inhoudelijke manier geconfronteerd te worden met een vroegere cursus. Ten tweede komt naar boven dat heel wat tutors het gevoel hebben dat ze extra vaardigheden ontwikkelen dankzij PAL, namelijk hoe ze erin moeten slagen om medestudenten dezelfde kennis en inzichten te doen verkrijgen als henzelf.

Je kan werken met vrijwilligers of tutors iets in ruil geven (geld, credits?). Sowieso is een bedanking, bvb. in de vorm van een receptie, gepast. Werken met vrijwilligers betekent zelfselectie: "je (...) gaat ervan uit dat studenten die zich vrijwillig voor het tutorschap opgeven die kans moeten krijgen om goede en gemotiveerde tutores te zijn, en dit waarschijnlijk ook wel zullen zijn." Vaak wordt er van uitgegaan dat de beste studenten ook de beste tutores zijn. Uiteraard kunnen goede studenten ook goede tutores zijn, maar uitblinken is niet nodig en kan zelfs contraproductief werken.

- Een te groot verschil qua vaardigheid/interesse ondermijnt de leerkans van de begeleider.
- Een gelijkaardig niveau biedt waarschijnlijk meer stimulans en uitdaging.
- Een goede student dreigt sneller te vervallen in inhoudelijk i.p.v. faciliterend ondersteunen.
- Een goede student kan zich misschien moeilijker inleven in het zoeken en worstelen van de "gemiddelde" student.
- Het schrikt mogelijk af.

Goede studenten moeten natuurlijk niet uitgesloten worden als potentiële tutoren. Wel kan het een aandachtspunt zijn. "Een tutor die dicht bij de tutee staat, heeft meer geloofwaardigheid als model." Door de tutoren een opleiding aan te bieden, waarin je de verwachtingen zeer duidelijk maakt, kan je aan die zorg al tegemoet komen. In zo'n opleiding overloop je de handeling voor PAL-begeleiders, kan je hen laten brainstormen, vragen beantwoorden en eventueel een "ervaringsdeskundige" een woordje laten doen. Daarnaast is een facebookgroep, waarin alle tutoren verzameld worden, handig voor verdere communicatie, vragen om input, praktische zaken regelen...

Mogelijke samenwerking met de faculteit

1. *Steun van docenten:* PAL-projecten die op de openlijke steun van de docent kunnen rekenen, krijgen een hogere opkomst en een kleinere uitval. Daarbij verwachten we uiteraard niet dat de professor het PAL-project "blind de hemel in prijst". De enkele vermelding van het bestaan ervan, de mogelijke meerwaarde en de kritische succesfactoren zou ons al heel tevreden stellen.

2. *Gezamenlijke sessie met monitoren:* Daarnaast zou een inleidende en ondersteunende vergadering met het monitoraat en/of de titularis bijzonder handig zijn. Daarin kan het monitoraat de elementen aangeven waar zij belang aan hecht, om eventuele overlappingsen te vermijden. Bovendien zou ze ook kunnen benadrukken welke vaardigheden door tijdgebrek in de monitoraten te weinig aan bod komen en hoe men die het best aanleert (bijvoorbeeld het gebruik van allerhande lesmateriaal). In een ideaal scenario zou op die collectieve sessies ook in onderling overleg de lijst met moeilijke stukken uit de cursus kunnen worden opgesteld (die behandeld kunnen worden wanneer er te weinig input van de tutees zelf komt). Wanneer de tutor tijdens een PAL-sessie iets niet zeker weet, zou hij of zij naar het monitoraat moeten doorverwijzen en eventueel tegen de volgende sessie feedback er ook zelf moeten kunnen vragen.

3. *Logistieke ondersteuning:* Als studentenkring is het mogelijk via de Dienst Lokalenreservering beschikbare lokalen te vinden, maar toch is dat steeds een hele administratieve opgave. Het zou makkelijker zijn moest de faculteit iedere week op bepaalde momenten een aantal leslokalen blokkeren voor de PAL-sessies.

4. *Getuigschrift van de faculteit:* De (financiële) mogelijkheden om vrijwilligers te bedanken zijn beperkt, terwijl motivatie een belangrijk element is in het slagen van een PAL-project. Dat mensen zich vrijwillig inzetten impliceert motivatie, maar een

bedanking kan een extra duw in de rug vormen. Op dat vlak zou de faculteit kunnen helpen door bekwame tutors achteraf een getuigschrift toe te kennen samen met de studentenkring.

Evaluatie

Uiteraard is een grondige evaluatie van het proefproject en van de tutors zeer belangrijk. Het is een project voor en door studenten en daarom is het belangrijk een evaluatie te laten invullen door zowel de tutees als de tutors. De PAL-coördinator zal een evaluatieformulier opstellen en na de sessies op de site zetten zodat deze, anoniem uiteraard, kan ingevuld worden. De positieve en negatieve elementen worden dan meegenomen naar volgend jaar om het project verder te optimaliseren. Daarnaast zouden er focusgesprekken georganiseerd worden met enkele tutors en tutees, afzonderlijk en samen. Een dergelijke ervaringsuitwisseling kan ook voor het lopende projectjaar interessante inzichten opleveren. In onze meest optimistische visie zouden de hogere slaagpercentages ook een graadmeter kunnen zijn.

Cijfermatig overzicht van eerdere proefprojecten

Politika: Het 1ste semester werd gestart met 70 eerstejaarsstudenten en 20 begeleiders, verdeeld over 10 groepjes. Doorheen het semester was er een lichte uitval merkbaar. De evaluatie was echter positief, gematigd tot zéér. Begin 2de semester bleken drie groepjes te stoppen en was er nog meer uitval. Mogelijke oorzaak daarvan is dat de noden van eerstejaarsstudenten anders liggen in het tweede semester, wanneer ze hun eerste kennismaking met het universitaire systeem achter de rug hebben. Daarom is het aangewezen aan het begin van het tweede semester een expliciet in- en uitstap moment voor de eerstejaarsstudenten te organiseren, zodat de begeleiders niet verrast worden door het plotse wegblijven van hun studenten. Matching gebeurde door tutors hun vrije momenten te laten invullen in het lessenrooster van de eerstejaars. Op basis daarvan werden tutorduo's samengesteld én groepjes eerstejaars "random" toegewezen.

VRG: In totaal schreven 116 eerste bachelor studenten zich begin februari 2012 in voor het Peer Assisted Learning Project. Daarnaast hebben 17 oudere studenten (gaande van derde bachelor tot tweede master) zich aangemeld om de rol van tutor op zich te nemen. De meesten deden dat alleen, maar er werden ook drie groepjes onder de begeleiding van twee tutors gevormd. Dat zorgde ervoor dat in het begin van het tweede semester, ieder PAL-groepje tussen de 6 en de 10 studenten had. De indeling van de groepen gebeurde via een doodle, op basis van een match tussen de beschikbare momenten van tutor en tutee. De te verwachten uitval na de eerste sessies bleek heel wat beperkter dan gevreesd. Uiteindelijk haakten doorheen het tweede semester per PAL-groepje gemiddeld twee à drietal studenten af.

Tijdpad

Tijdstip	Actie
Voor de zomer/het semester (optioneel)	Begeleiders zoeken: promotie Info- en discussiesessie over PAL
Eerste week	Promotie eerstejaars, eventueel begeleiders bijzoeken
Tweede week	Infosessie "Leren leren", incl. overtuigen van PAL Opleidings sessie begeleiders (brainstorm en discussie)
Derde week	Uurroosters duobegeleiders matchen op basis van lessenrooster eerstejaars Groepjes toewijzen aan begeleiders
Vierde week	Eerste sessies: coördinator reserveert elke week lokalen (seminarie of SBIB)
Midden 1 ^{ste} semester	Ervaringsuitwisseling PAL-begeleiders: welke vakken behandeld? Moeilijkheden? (Geanonimiseerde) nuttige info doorspelen aan begeleiders en proffen
Laat 1 ^{ste} semester	Infosessie Examentips Bedankingsreceptie begeleiders
Begin 2 ^{de} semester	Per mail feedback vragen van eerstejaars + vraag: wil je ermee doorgaan? Veel uitval in groepjes: samenvoegen of "vriendjes" laten meebrengen Uurroosters opnieuw matchen Lokalen blijven reserveren
Midden 2 ^{de} semester	Ervaringsuitwisseling PAL-begeleiders: welke vakken behandeld? Moeilijkheden? (Geanonimiseerde) nuttige info doorspelen aan begeleiders en proffen

Laat 2 ^{de} semester	Per mail feedback vragen aan eerstejaars. (Geanonimiseerde) nuttige info doorspelen aan begeleiders en proffen
Eind 2 ^{de} semester	Bedankingsreceptie begeleiders

Bijlage

**OPLEIDING
PAL-BEGELEIDERS**

Leuk dat je geïnteresseerd bent om studentbegeleider te worden in het PAL-programma. PAL vormt een mooie uitdaging voor jezelf maar is in de eerste plaats plezierig. Jouw deelname als studentbegeleider geeft je daarnaast de mogelijkheid om een aantal competenties te ontwikkelen en in jezelf te investeren. Het is belangrijk te weten dat je geen jarenlange getrainde coach hoeft te zijn om een goede studentbegeleider te zijn. Je bezit namelijk al heel wat talenten en vaardigheden die je als studentbegeleider goed kan gebruiken en verder kan ontwikkelen. In deze training word je bewust van deze (onbewust) aanwezige kwaliteiten en vaardigheden en krijg je de kans om deze en andere talenten (verder) te ontwikkelen. Bovendien staat jouw ervaring als studentbegeleider goed op je CV. Het verhoogt je kansen op een mooie job na je studies.

In dit document vind je een aantal tips en aandachtspunten die je kunnen helpen om de rol als studentbegeleider in een PAL-sessie op te nemen. Deze opleiding reikt je een aantal tips en suggesties aan die je kunnen helpen bij het voorbereiden, begeleiden, afsluiten en evalueren van een sessie.

De doelen van PAL zijn tweeledig.

Enerzijds spitsen studentbegeleiders zich toe op het bieden van vakinhoudelijke begeleiding (opdat leertekorten kunnen worden vermeden of bijgespijkerd). In die zin draagt PAL bij tot een verbetering van de studieresultaten.

Anderzijds ligt de focus op de ontwikkeling van een effectieve en efficiënte studiemethodiek (om de zelfredzaamheid van de student te bevorderen). Op die manier levert PAL ook een positieve bijdrage aan de motivatie en het welbevinden van de student.

Wat is een zinvolle PAL-sessie?

In de PAL-sessies willen we studenten letterlijk tijd en ruimte geven om samen een moeilijk vak te studeren, doorworstelen, ... onder de ervaringsdeskundige begeleiding van jou als hogerejaarsstudent.

Zo'n sessie is zinvol voor de lerende studenten, als

- het hen aanzet al vroeger in het academiejaar aan de slag te gaan met de leerstof,
- het hen helpt de leerstof grondiger (dieper, met meer inzicht) te verwerken,
- het hen aanzet hun vragen, problemen, twijfels, ... te bespreken met medestudenten en zelf en samen te zoeken naar antwoorden, oplossingen, of manieren om die te vinden,
- het hen, dankzij de persoonlijke en individuele feedback en begeleiding (van zowel medestudenten als studentopleider), helpt hun leerproces af te stemmen, bij te sturen, ... op de leerdoelstellingen van het vak.
- het hen stimuleert om (inter)actief te studeren,
- het hun motivatie en interesse in het vak stimuleert, en/of
- het hen helpt bij de sociale integratie in hun studiejaar

Het kan dus gaan om de inhoud van de leerstof, maar ook om 'tips and tricks' die je als ervaringsdeskundige met de studenten kan meegeven. Je hebt het vak nog niet zo lang geleden gevolgd, gestudeerd en afgelegd, je weet dus wat de valkuilen zijn van het vak, hoe je het vak best kan aanpakken, ... om goed voorbereid naar het examen te kunnen. Dat is een belangrijk input die jij als tutor kan aan de PAL-sessies kan geven. Dat betekent niet dat je zelf het perfecte parcours moet afgelegd hebben, of de perfecte student moet geweest zijn voor dat vak. Maar daarop komen we later terug. Een andere vraag is in welke mate je gericht op examens moet werken. Slagen voor het examen is natuurlijk het

uiteindelijke doel, maar examengericht werken betekent mogelijk een te enge focus.

Een ander heel belangrijk voordeel dat jij als medestudent-begeleider hebt, is dat je geen assistent of docent bent, geen examens afneemt of verbetert, maar op gelijke voet staat met de studenten en dus dat de drempel voor de studenten om vragen te stellen, fouten te maken, te blijven zeggen dat ze iets niet snappen, ... klein is. Dit is een meerwaarde die je kan bieden en geeft ook al iets aan over hoe je in zo'n PAL-sessie moet "staan": niet als docent of leerkracht die "het weet", maar als medestudent die ook geworsteld heeft om bepaalde dingen onder de knie te krijgen.

Samen studeren biedt hen ook een gelegenheid om af te toetsen waar ze staan in vergelijking met hun medestudenten, samen studeren biedt ook de mogelijkheid om al eens te oefenen in het mondeling verwoorden van bepaalde (moeilijke) stukken leerstof, ... Allemaal dingen die het zelfvertrouwen van de student kunnen opkrikken.

Zo'n sessie is zinvol voor de studentopleiders, omdat

- het een dieper inzicht in de leerstof vereist om iets uit te leggen, en je zo je basiskennis opfrist en verdiept,
- ook jouw motivatie en interesse zo gestimuleerd wordt,
- je inhouden bevattelijk leert over te brengen,
- je jezelf een wetenschappelijke attitude eigen maakt,
- je je sociale, communicatieve en didactische vaardigheden ontwikkelt,
- dit alles een duidelijke meerwaarde betekent voor je Curriculum Vitae en beroepservaring

In wat volgt gaan we dieper in op de verschillende aspecten die bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van een succesvolle PAL-sessie aan bod komen.

Het verloop van een PAL-sessie

Vooraf

Niet alleen de lerende studenten maar ook de studentbegeleider dient zich op de PAL-sessie voor te bereiden. Spreek met de studenten af welke leerinhoud tijdens de PAL-sessie zal worden behandeld.

Zorg voor een geschikte indeling van het lokaal naargelang de grootte van de groep en de werkvorm die je gaat gebruiken. Zet de tafels bijvoorbeeld in een U-vorm of verdeel de tafels in kleinere groepjes. Vermijd de typische "leslokaalopstelling" met studenten in rijen naast elkaar, want dit is niet bevorderlijk voor een goede interactie.

Ontwikkel een goede relatie met de studenten door een open houding: stel jezelf als studentbegeleider niet op als alwetende expert, maar maak de studenten duidelijk dat je hun bijdrage aan de sessies waardeert. Een goed contact met de studenten in een open sfeer is een eerste belangrijke stap voor de ontwikkeling van een vertrouwensrelatie. Het is belangrijk om de sessie op te starten in een informele en vriendelijke sfeer.

Wanneer de contactmomenten met de studenten niet op voorhand vastliggen, is het belangrijk om samen met de studenten duidelijke afspraken te maken. Bepaal samen met de studenten hoe vaak er wordt samengewerkt, hoe lang iedere sessie duurt, over hoeveel weken de begeleiding loopt en waar de sessies doorgaan.

Vorbereiding

Je kan bij één van de studenten bevragen welke leerstof behandeld werd. Uiteraard staat het je vrij deze leerstof ook zelf nog eens door te nemen. Parate kennis van alle concrete inhouden wordt niet verwacht. Wel dat je redeneringen die studenten maken, kan

volgen, begeleiden of, indien nodig, sturen, en kan oordelen of de redenering die gevolgd wordt ok is.

Neem zeker ook je eigen leermateriaal mee naar de sessie. Grijp, zeker in het begin, nog eens terug naar de brochure voor tutoren. Wanneer de studenten onvoldoende input leveren m.b.t. te behandelen leerstof, is het handig over een soort van back-up agenda te beschikken. Die werd idealiter op voorhand opgesteld door de PAL-coördinator, eventueel in samenwerking met het monitoraat. Op die manier weet je als PAL-tutor ook wat te doen in noodgevallen.

De PAL-sessie

1. Verwelkom de studenten en stel jezelf voor.
2. Probeer de verwachtingen van de studenten ten aanzien van jouw rol als studentbegeleider of ten aanzien van de PAL-sessie in het algemeen duidelijk te stellen. Maak duidelijk dat het niet de bedoeling is dat jij een vraagbaak bent, maar dat jij hen probeert te begeleiden bij het zelf vinden van antwoorden op hun vragen. Deze verwachtingen kleuren immers het verloop en de uitkomst van de sessie.
3. Leg samen met de studenten duidelijke en realistische doelen voorop.
4. Probeer zo snel mogelijk een zicht te krijgen op de beginsituatie van de studenten. Tracht het begripsniveau van de studenten in te schatten en van hieruit de sessie op te bouwen. Dit kan je doen op de volgende manieren:
5. Ga na of de student de terminologie begrijpt
6. Laat de student samenvatten wat je gezegd hebt
7. Laat de student het onderwerp aan jou uitleggen alsof hij/zij studentbegeleider is
8. Vraag door

Om het studeren in groep te faciliteren is het namelijk aangewezen een bepaalde studiemethode te gebruiken. Hieronder volgt een indicatief lijstje, waaruit door de studenten gekozen kan worden. Onderstaande zijn onderling combineerbaar, andere opties zijn denkbaar.

1. De studenten bereiden dezelfde leerstof voor, lijsten hun vragen op en stellen die aan mekaar tijdens de PAL-sessie voor een groepsdiscussie.
2. De studenten bereiden dezelfde leerstof voor, elke student stelt voor een deel daarvan een aantal "quizvragen" op, die tijdens de PAL-sessie beantwoord en bediscussieerd worden.
3. De studenten bereiden verschillende leerstof voor, presenteren die aan mekaar tijdens de PAL-sessie (bvb. powerpointpresentatie, (bord)schema, hand-out) en bevragen mekaar over onduidelijkheden.
4. De studenten bereiden dezelfde leerstof voor, waarvan één deel grondig, lijsten hun vragen op en 'interviewen' tijdens de PAL-sessie per stuk leerstof de student die zich daarvoor ingewerkt heeft.
5. De studenten bereiden dezelfde leerstof voor, lijsten belangrijke concepten op en sturen die op voorhand door naar de tutor. Die schrijft elk concept op een kaartje en steekt de kaartjes in een zakje. Tijdens de PAL-sessie trekken de studenten beurtelings een kaartje uit het zakje en leggen mekaar het concept uit, maken links met andere concepten, bediscussiëren.

De gekozen studiemethode kan toegepast worden op één of meerdere vakken doorheen het semester. Op het einde van elke PAL-sessie wordt gekozen welke methode voor welke leerstof gebruikt zal worden.

Hou hierbij steeds de vooropgestelde doelstellingen in het achterhoofd. Met andere woorden: maak leren meer betekenisvol en treffend, gebaseerd op de noden en vaardigheden van de studenten.

1. Maak een goede planning samen met de studenten en werk hier systematisch aan.
2. Nodig de student uit om zijn/haar onduidelijkheid, vraag of probleem te expliciteren.
3. Maak, indien mogelijk, gebruik van het bord.
4. Stimuleer het gebruik van het cursusmateriaal.
5. Gebruik zoveel mogelijk analogieën en voorbeelden. Het is belangrijk dat de studenten verbanden leren leggen. Verwijs daarom zoveel mogelijk naar elementen die reeds werden behandeld. Op die manier wordt er een kader gecreëerd dat als belangrijke houvast voor de studenten kan fungeren. Ook kan je, aan de hand van verschillende voorbeelden, nagaan of studenten hun kennis en vaardigheden in verschillende contexten kunnen aanwenden.
6. Vermijd het geven van college: hou het kort, kernachtig aan de hand van een eenvoudig taalgebruik en herformuleer indien nodig. Probeer via vragen de kennis van studenten te laten komen door hen bijvoorbeeld te laten meedenken over de vragen.
7. Tracht de participatie van de studenten te stimuleren door middel van oogcontact, glimlachen, knikken en het zeggen van 'uh-huh'.
8. Tracht alle studenten in rekening te brengen en alle ideeën van de studenten op te nemen. Stimuleer ook onderlinge discussie tussen de studenten.
9. Creëer stiltes om discussie te stimuleren of om tegenstrijdige ideeën in de groep te signaleren.
10. Zoek een goed evenwicht tussen structuur en keuzevrijheid. Stimuleer de studenten om zelf de verantwoordelijkheid voor hun leerproces op te nemen door hen voldoende

ruimte te bieden waarin ze het eigen leerproces kunnen sturen.

11. Durf toegeven dat je het antwoord niet weet. Stimuleer de studenten om ten rade te gaan bij de docent of assistent, of laat de studenten onderling de vraag of het probleem bediscussiëren.
12. Stimuleer reflectie op het leerproces door tegenstrijdigheden te signaleren, door luidop denken te stimuleren en de belangrijkste leereffecten van de sessie door de studenten te laten formuleren.

Wees attent voor fouten

Maar laat in eerste instantie de kans (tijd) aan medestudenten om fouten te corrigeren.

Als de medestudenten niet reageren, geef je zelf aan dat er een fout opgetreden is en tracht je de student aan te moedigen om zelf de fout te vinden.

Eventueel betrek je medestudenten bij het zoeken van de fout. Indien nodig kan je hints geven of verwijzen naar het cursusmateriaal.

Laat de student in eerste instantie de kans zichzelf te verbeteren, zelf het juiste antwoord te geven. Laat in tweede instantie medestudenten helpen.

En pas als de lerende studenten zelf het juiste antwoord niet vinden, kan je zelf verbeteren of antwoorden. Maar probeer altijd de student zelf nog eens de kans te geven het goede antwoord in z'n eigen woorden te geven, de goede oplossingsmethode toe te passen...

Uiteraard hoef je niet elk correct antwoord te kennen. Durf dan ook gewoon toegeven dat je iets niet weet! Wanneer vragen of onduidelijkheden (deels) onopgelost blijven, kan je de studenten aanmoedigen dit aan de monitораatsbegeleider voor te leggen.

Specifieke vaardigheden van de studentbegeleider

PAL is erop gericht om studenten te helpen en te ondersteunen in hun leerproces. Het is dus niet de bedoeling dat je als studentbegeleider zomaar het juiste antwoord geeft of de vaardigheid demonstreert. De studentbegeleider moet met andere woorden de student uitdagen om zijn/haar denken te reorganiseren, bij te sturen en uit te breiden.

Effectief vragen stellen en beantwoorden

Het is belangrijk om als studentbegeleider geen gesloten (ja/nee) vragen te stellen maar om aan de hand van open vragen de student uit te dagen om zijn/haar kennis en vaardigheden toe te passen, te analyseren, te voorspellen, te classificeren, te synthetiseren, te toetsen en te evalueren. Geef de studenten vervolgens voldoende bedenktijd (verwacht niet meteen een antwoord van de student) en laat studenten eventueel overleggen. Wanneer een student het antwoord niet weet, geef dan niet gewoon het correcte antwoord maar geef kleine aanwijzingen die hem/haar in de goede richting op weg helpen.

Soorten vragen die gesteld kunnen worden:

Verdiepingsvragen (vragen naar redenering, concretisering, abstractie, definiëring): Wat is de definitie van dit probleem? Hoe ben je tot dat antwoord gekomen? Hoe past dat in...? Zijn er nog andere mogelijkheden? Kan je daar een voorbeeld van geven? Welke evidentie heb je om dat te ondersteunen? Welke tegenargumenten zou iemand daarover kunnen geven? Hoe is dat gerelateerd aan...? Vergelijk dat eens met...?

Vragen naar relaties (vragen naar tegenstrijdigheden, overeenkomsten, complementaire of aanvullende relaties): In welke zin klopt dit niet met...? Waar vinden we dit nog terug?

Socratische vragen (het probleem opsplitsen in deelvragen): Waar denk je dat we mee moeten beginnen? Wat is het eerste dat je moet doen/weten om dit probleem op te lossen? En dan? Wat zijn de logische stappen om dit probleem uit te werken?

Vragen naar verduidelijking: Kan je dat iets meer in detail uitleggen? Wil je daar nog iets aan toevoegen? Kan je dat op een andere manier uitleggen? Wat bedoel je precies met x? Hoe zou je dat op het examen uitleggen? Kan iemand anders nog aanvullen? Wat denken de anderen hierover?

Vragen naar samenvattingen, integratie en toepassing van kennis: Kan iemand kort en bondig de kern van de sessie samenvatten? Wat hebben we geleerd?

Vragen naar evaluatie en reflectie: Wat vinden jullie van...? Wat heeft jullie vandaag verrast?

Wijze van vragen stellen:

Geef de student voldoende bedenktijd: wacht even alvorens de vraag te herformuleren (20 seconden-regel)

Stel een vraag in een voor de student duidelijke context

Stel duidelijke en specifieke vragen

Vermijd retorische vragen (vragen waarop men geen antwoord verwacht maar die je eerder gebruikt als inleiding of oriëntatie op wat volgt)

Gebruik woorden die de student begrijpt

Stimuleer de student om na te denken aan de hand van aanwijzingen of herformuleringen

Betrek alle studenten bij het vraag- en antwoordgebeuren (ook stille of meer afwezige studenten)

Omgaan met vragen:

Redirecting of doorsturen van vragen (vragen terugspelen naar de groep; eventueel de groep in kleine groepjes opdelen en laten overleggen): Kan iemand deze vraag beantwoorden? Heeft iemand hierover relevante informatie in zijn nota's/cursus?

Vragen beantwoorden met vragen: Wat denk je zelf? Heb je zelf een idee? Waar ben je geraakt in je zoektocht naar het antwoord? Wat heb je nodig om deze vraag te beantwoorden? Hoe zou je eraan beginnen?

De vraag herformuleren of de vraag op een iets andere manier trachten te herhalen

Verwijzen naar andere bronnen: Dit vind je bijvoorbeeld ook terug bij... Je kan hierover meer informatie opzoeken in...

De student stimuleren om ten rade te gaan bij de eigen zogenaamde hulpbronnen, zoals nota's, de cursus of een handboek.

Actief luisteren

Een goede studentbegeleider is in staat om zich te concentreren op wat de student werkelijk zegt. Begrijpt de student het concept? Klopt wat hij/zij zegt met zijn/haar lichaamstaal? Om op deze

vragen te antwoorden, moet je zorgvuldig luisteren en doelbewust waarnemen. Bijvoorbeeld door de bijdrage van de student te parafraseren of gevoelens te reflecteren. Andere concrete gedragingen die actief luisteren kunnen typeren zijn onder meer verbaal ondersteunen 'uh uh', oogcontact maken en je lichaam naar de student richten.

Fouten en misconcepties

Ga op zoek naar mogelijke fouten en misconcepties in het denkkader van de student aan de hand van zorgvuldige observatie. Daag de student uit tot inzicht in de fout. Help hem/haar hierbij desnoods met een kleine aanwijzing. Stimuleer de student in de eerste plaats om zichzelf te verbeteren. Wanneer hij/zij de fout heeft gevonden, bespreek deze dan met de studenten: Wat is er fout? Waarom? Hoe kan de fout rechtgezet worden? Doorheen de discussie geef je de student de kans om de fout zelfstandig recht te zetten. Ook medestudenten kunnen hierbij helpen. Als de student de fout niet zelf vindt, kan je zelf of eventueel een medestudent een aanwijzing geven dat er een fout werd gemaakt. Wanneer je genoodzaakt bent om zelf het goede antwoord te geven of te demonstreren, stimuleer dan de student om dit gedrag na te bootsen en ga na of de student de oplossing ook zonder hulp vindt.

Discussie

Discussie kan studenten aanzetten tot actieve informatieverwerking en draagt op die manier bij tot een dieper begrip. Tracht de studenten uit te dagen door een kritische houding te stimuleren (door bijvoorbeeld conflicten of tegenstrijdigheden in de groep te gooien) en hen tot discussie te brengen. Ga hierbij steeds in op het wat, waarom en het hoe van het topic.

Effectief belonen

Belonen is erg belangrijk. Studentbegeleiders belonen minder dan ze denken. Wees daarom erg bewust van je gedrag. Varieer je beloningen: gebruik een arsenaal aan woorden (goed zo, prima, super, ja!) en toon je bekrachtiging aan de hand van lichaamstaal (duim opsteken, glimlachen). Vermeld ook steeds expliciet wat de student goed deed en waarom. Regelmatig bekrachtigen van de student draagt bij tot de ontwikkeling van een vertrouwensrelatie met de studenten.

Wanneer is het gepast om te belonen:

- In geval van succes (prestatieverbetering)
- Als de student zichzelf kan verbeteren
- Als het tijdsinterval tussen de fouten groter wordt
- Apprecieer inspanningen
- Apprecieer ook inspanningen met weinig succes
- Loof verbeteringen, zelfs als ze nog niet helemaal correct zijn
- Loof de groeiende onafhankelijkheid van de student
- Sluit de sessie steeds af met positieve feedback

Feedback geven

Het is noodzakelijk dat de student bewust wordt van zijn/haar successen en fouten. Dit kan je bereiken door het geven van feedback. Hoe specifieker je je feedback kan formuleren, hoe beter.

De inhoud van feedback bestaat uit de volgende 3 elementen:

1. Identificatie van het probleem / sterk punt
2. Uitleggen waarom het een probleem / sterk punt is
3. Aanwijzingen over hoe dit probleem kan worden opgelost of vermeden / hoe dit sterke punt elders kan worden gebruikt

Goede feedback wordt gekenmerkt door de volgende karakteristieken:

- Positief
- Concrete observaties (vs algemene indruk)
- Op gedrag (vs op persoon)
- Expliciet (vs impliciet)
- Objectief beschrijvend (vs beoordelend)
- Mogelijke verbetering (vs nadruk op fouten)
- Zo snel mogelijk (vs uitgesteld)

Feedback geven in een face-to-face setting gebeurt altijd in een veilige omgeving. Effectieve feedback is to the point, waarbij sterke elementen worden aangegeven. Ook is het belangrijk de mogelijke oorzaken voor problemen, en strategieën om problemen te vermijden of te verbeteren, te verkennen. Een mogelijke structuur om effectief feedback te geven is het zogenaamde 'sandwich-model', waarbij je eerst een positief aspect aanhaalt, gevolgd door een minder goed element, om af te sluiten met opnieuw een positieve noot:

- Wat je specifiek goed doet
- En wat je mogelijk beter/anders kan doen
- Wat je in het algemeen goed doet

Het afronden van de PAL-sessie

1. Sluit de sessie af met een korte samenvattende discussie waarin de kern van de sessie aan bod komt.
2. Laat de studenten de sessie samenvatten in enkele kernbegrippen en vul eventueel aan. Dit samenvatten verschaft jou als studentbegeleider inzicht in het leerproces van de student en draagt ertoe bij dat de studenten de behandelde aspecten van de sessie beter zullen onthouden. Ook levert dit een bijdrage aan het uitdrukken en kernachtig weergeven van de sessie en zodoende ook aan de presentatievaardigheden van de student.
3. Laat studenten in hun eigen woorden kort overlopen wat er aan bod is gekomen en of er nog vragen of problemen onopgelost zijn of eventueel zijn bijgekomen.
4. Stel, in samenspraak met de studenten, de agenda op voor de volgende sessie: welke topics kunnen eventueel overgezet worden naar volgende sessie.
5. Geef de studenten feedback over het verloop van de sessie.
6. Vraag de studenten feedback over het verloop van de sessie (je kan de studenten hiervoor eventueel het evaluatie/reflectieformulier uit bijlage 1 laten invullen).
7. Maak afspraken voor de volgende sessie. Je kan hierbij bijvoorbeeld de elementen die in de huidige sessie ontbraken (bijvoorbeeld wanneer de studenten niet of onvoldoende voorbereid waren) expliciet opnemen.
8. Bedank de studenten voor hun aanwezigheid en hun bijdrage tijdens de sessie.

Reflecteren op de PAL-sessie

Voor de reflectie op de PAL-sessie kan je gebruik maken van het evaluatie/reflectieformulier. Maak gebruik van de terugkomenten met andere studentbegeleiders om te reflecteren op je gedrag als studentbegeleider en jouw sterktes en zwaktes in die rol. Deze oefening draagt bij tot de ontwikkeling van een reflecterende en zelfevaluerende attitude van jezelf. Je kan je hierop voorbereiden door het bijhouden van een logboek of een reflectieverslag van de verschillende sessies.

Effectiviteit

De verleiding voor tutoeren is soms groot om terug te vallen op dat wat ze zelf in het onderwijs ervaren, met name snel zelf antwoorden, uitleg en les geven. Ook de tutees verwachten aanvankelijk, vanuit diezelfde rolmodellen, vaak ook antwoorden, uitleg en les te krijgen, en durven daar ook expliciet om vragen.

"Als ik een vraag stel, is het omdat ik het niet weet. Ik zal daar wel zelf al eens over nagedacht hebben, dus geef mij dan toch gewoon een antwoord als ik iets vraag. Op een vraag volgt logischerwijs een antwoord, toch?"

— (Tutee, faculteit Geneeskunde, K.U.Leuven)

Het is niet omdat PAL de intentie heeft coöperatief en faciliterend te zijn, dat het in de realiteit ook altijd zo loopt. Een goede communicatie [om de juiste verwachtingen op te wekken bij tutees] en een gedegen opleiding en begeleiding kunnen wonderen doen.

"De dingen die wij gezien hebben tijdens de tutortraining, dat leek allemaal heel vanzelfsprekend. Ge weet dat ergens wel, maar als je dat zelf moet doen... Je hebt zo je gewoontes en in het begin moest je er echt aan denken om wat je geleerd hebt toe te passen. Maar in de loop van de tijd is dat nu een gewoonte geworden, bij mij toch, dat je mensen best kunt verder helpen door niet gewoon het antwoord te geven, want daar zijn ze niks mee. Ja, waar het vroeger de reflex was om antwoorden te geven, is er bij mij nu de reflex van de student te helpen zelf tot het antwoord te komen."

— (Tutor, faculteit Wetenschappen, K.U.Leuven)

“Als je zo een vraag beantwoordt met een vraag maar ze vinden het echt niet dan frustreren ze zichzelf ongelooflijk hard van ‘Hoe kan dat nu dat ik dat niet vind en die anderen vinden dat allemaal wel?’ En op dat moment moet je echt wel zeggen: ‘zo moet je dat doen’. Want anders, als ze zelf gefrustreerd zijn dan gaat het nog minder makkelijk.”

— (Tutor, faculteit Wetenschappen, K.U.Leuven)

Uiteraard is het soms aangewezen dat tutores antwoorden, uitleg of advies geven, maar de klemtoon dient vooral gelegd te worden op het faciliteren van het denk- en zoekproces van de tutees zelf en het modereren van het gesprek hierover tussen de tutees onderling. Uit de evaluatie van voorgaande projecten werd ook duidelijk dat de eerste jaarstudenten een groot belang hechten aan ‘overzichtelijkheid’ en ‘goede structuur’. PAL kon in een bestending daarvan voorzien op twee verschillende vlakken. In de eerste plaats door een heel duidelijke structuur te geven aan de organisatie van een PAL-sessie (mail op voorhand in verband met voorbereiding, in het begin van de sessie de planning overlopen, goede opstelling van het seminarielokaal, enz.). Ten tweede bleek het aanbrengen van structuur en overzicht in de behandelde leerstof zelf ook het belangrijkste nut van Peer Assisted Learning te zijn.

Het coöperatieve karakter van het leerproces dat PAL typeert, maakt de taak van de tutor complex en veeleisend. (...) Een extra belasting dus, voor de tutor, die idealiter ruimschoots terugbetaald wordt onder de vorm van een unieke leerkans. Hoewel de primaire doelstellingen van PAL er meestal op gericht zijn om het leerproces van de tutees te ondersteunen en te faciliteren, plukken ook de tutores de vruchten van hun engagement en inzet. Meer zelfs, de leerwinst voor tutores wordt zelfs vaak als groter beschouwd dan die voor de lerende student: “To teach is to learn twice”.

Referenties

Falchikov, N. (2001). Learning Together. Peer tutoring in higher education. London: Routledge/ Falmer.

Goodlad, S. (1997). Responding to the perceived training needs of graduate teaching assistants. *Studies in Higher Education*, 22(1), 83-93.

Katholieke Hogeschool Kempen. (2008). Training Student-Tutor [brochure]. Walker, BJJ: auteur.

Katholieke Universiteit Leuven. (2008). Handleiding voor studentopleiders [brochure]. Van Roosmalen, G: auteur.

Koning Boudewijn Stichting. (2008). Tutors maken het verschil. Tutoring- en begeleidingsinitiatieven in het Vlaamse onderwijs [brochure]. De Backer, L. & Van Keer, H.: auteurs.

Topping, K. J. (1996). The effectiveness of peer tutoring in further and higher education: A typology and review of the literature. *Higher Education*, 32, 321-345.

Van Roosmalen, G., Berghmans, I., Brants, L., Struyven, K., & Vierendeels, R. (2010). Studenten leren van studenten. PAL inspiratiegids. Leuven: Campina Media.

Checklist PAL-begeleiders

Vooraf

Maak afspraken

- Welke leerstof?
- Welke studiemethode?
- Contactmoment (waar/wanneer)*

Indeling lokaal

Open houding

De PAL-sessie

Verwelkom en laat aanwezigheidslijst rondgaan

Schep verwachtingen

Stel samen doelen op

Schat begripsniveau in

- Ga na of terminologie begrepen is
- Laat samenvatten in eigen woorden
- Laat onderwerp uitleggen
- Vraag door!

Maak een goede planning

Nodig uit onduidelijkheden/vragen/problemen te expliciteren

Maak gebruik van het bord

Stimuleer gebruik van cursusmateriaal

Stimuleer gebruik van analogieën en voorbeelden

Geef geen les, help studenten zelf tot inzicht komen

Stimuleer participatie (oogcontact, glimlachen, knikken, "uh-huh")

Signaleer fouten, maar laat ze zelf tot inzicht komen

Stimuleer onderlinge discussie

Creëer stiltes

Zoek evenwicht tussen structuur en keuzevrijheid

Durf toegeven dat je het antwoord niet weet

Stimuleer reflectie over het leerproces

Afronden

Sluit af met korte, samenvattende kerndiscussie

Laat samenvatten in kernbegrippen

Laat samenvatten in eigen woorden

Maak afspraken

- Leerstof
- Studiemethode
- Contactmoment (waar/wanneer)*

Geef feedback over verloop sessie

Vraag feedback over verloop sessie

Maak verdere afspraken op basis feedback

Bedank voor aanwezigheid en bijdrage